

Problematika restaurării unui covor oltenesc

Irinela Manafu

Covorul oltenesc (chilimul), deși adoptat în cultura noastră mai târziu, aproximativ în sec. al XVIII-lea, reprezintă totuși o manieră bine conturată de exprimare artistică a unor experiențe extrem de bine elaborate.

Această tehnică de exprimare - prin intermediul țesăturilor de interior și, în special, covorul oltenesc în cauză, are o perioadă de apogeu, în ceea ce privește dezvoltarea și expresia, în sec. al XIX-lea, perioadă în care întreaga cultură și civilizație rurală din România atinge culmi maxime din punct de vedere artistic și material.

Covorul prezentat aparține Muzeului Olteniei, face parte din categoria acestor obiecte valoroase, fiind datat 1893, și a intrat în laboratorul de restaurare al Secției de Etnografie în anul 2004.

Întreaga compoziție nu face rabat de la stilul specific consacrat, excepție făcând, poate, dimensiunile: 1,90/1,00 m.

Din punct de vedere ornamental, piesa este compusă din chenar realizat din serii de ornamente fitomorfe, geometrice și antropomorfe (specifice Olteniei), în culorile albastru, vișiniu, maron, mov și câmp central pe fond maro, având în compoziție flori stilizate, păsări, iar ca element central un cal de culoare portocalie.

În momentul intrării în laborator, piesa prezenta numeroase degradări fizico-mecanice, biologice, chimice. Degradările mecanice încep de la ușoare deformări ale piesei, până la rupturi, pierderi masive de suprafață și destrămări. Piesa prezenta un atac inactiv de molii, aceasta fiind cauza ciupiturilor și fragilizării țesăturii.

O altă formă de degradare ce a impus operații de restaurare adecvate a fost determinată de intervențiile anterioare, neprofesioniste și necorespunzătoare, cu intenții reparatorii: „cârpirea” covorului cu fire de diferite grosimi, culori din bumbac și lână, inestetic, prin ascunderea lipsurilor date de dispariția firelor de urzeală și băteală, prinderea pe dosul țesăturii a unui petic de material negru din bumbac, cu același scop, coaserea unui manșon (pentru etalare), prin ascunderea unui capăt al covorului în interiorul acestuia, coaserea cu fir gros de bumbac a chenarelor din loc în loc, dorindu-se prin aceasta o mai bună rezistență în cazul expunerii.

Toate aceste intervenții au contribuit la tensionarea anumitor părți și la deformarea covorului, diminuându-i astfel rezistența.

În primul rând, am realizat un tratament profilactic cu permetrin în concentrație 5% în apă distilată-soluție utilizată de mulți ani în muzeul nostru-prin perierea ușoară atât pe fața și pe dosul piesei.

Din analizele de laborator, am concluzionat: urzeala este din lână răsucită în „s”, băteala din lână cu diametru 1mm, având 6 răsucituri pe cm, vopsită cu coloranți acizi și naturali, precum și din bumbac alb.

După parcurgerea etapelor obligatorii: fotografiere, dezinfecție, analize, am trecut la desprinderea intervențiilor anterioare, descoperind astfel adevărata stare a piesei: depozitul de praf și murdărie, lipsuri mari, nenumărate ale firelor de urzeală și băteală, plieri, la capătul ascuns în manșon și el incomplet și destrămat.

După terminarea tratamentului de conservare, a urmat restaurarea artistică a obiectului. Operațiile de restaurare au fost dificile, ridicându-se probleme din punct de vedere al curățării umede, a consolidării zonelor fragilizate și a refacerii capetelor.

A fost necesară o curățire mecanică prin pensulare și aspirare. Curățirea umedă am realizat-o cu decoct de Radix Saponaria, pe porțiuni, prin tamponare și pensulare ușoară, având în vedere migrarea puternică a colorantului vișiniu. Deformațiile existente au impus uscarea controlată pe un pat absorbant, prin scoaterea surplusului de apă cu hârtie de filtru. Înainte și după curățirea umedă am tratat piesa cu o soluție de acid acetic 5% în apă distilată pentru fixarea coloranților și împrăștierea culorilor.

Consolidarea s-a făcut pe porțiuni, reconstituindu-se zonele lipsă prin întinderea unei rețele de urzeală și băteală, cu refacerea identică a motivelor decorative.

Am încercat, pe cât posibil, înlăturarea deformațiilor cauzate de pierderea urzelii pe unele porțiuni prin întinderea firelor de urzeală acolo unde se impunea, trasarea altor fire, așa încât forma și dimensiunile anterioare altor intervenții să fie cât mai apropiate de cea naturală. Starea piesei descrisă mai sus impunea în procesul de consolidare găsirea și folosirea unor materiale adecvate în nuanțele date de piesă. Aceste nuanțe au fost realizate cu coloranți acizi, foarte apropiate de cele originale, așa încât intervențiile de restaurare din punct de vedere estetic sunt vizibile pentru specialiști. Astfel, intervențiile ce au dăunat piesei, au fost înlocuite cu metode noi, reversibile și testate.

Eliminarea efectului plierilor, precum și a deformațiilor capetelor, am realizat-o în final prin umezirea și presarea repetată a zonelor afectate.

Restaurat cu multă migală și atenție, covorul a devenit o piesă importantă prin încărcătura istorico-documentară și artistică, restituită atât cercetării muzeologice, cât și publicului vizitator.

Covor oltenesc înainte de restaurare

Covor oltenesc după restaurare

Covor oltenesc înainte de restaurare

Covor oltenesc după restaurare